

Kort Nieuws

Romée stelt zich voor

Beste donateurs. Mijn naam is Romée Marchand. Sinds het einde van 2014 werk ik als secretariaatsmedewerker voor ProSpecieRara en in de zomer van 2015 heb ik ook de taken van het secretariaat van Stichting Zaadgoed overgenomen. In 2009 begon ik aan mijn BSc Internationale Ontwikkelingsstudies aan de Wageningen Universiteit en na succesvolle afronding in 2012 heb ik dit vervolgd met een MSc International Development. De focus van mijn studie lag op duurzaamheidsvraagstukken in de landbouw, bekeken door een sociologische bril. Ik heb mijn scriptie geschreven over een mogelijke sociale beweging in Nederland voor 'alternatieve' vormen van landbouw, waarbij onder andere biodiversiteit hoog in het vaandel staat. Ook Stichting Zaadgoed past voor mij in dit rijtje en daarom ondersteun ik deze Stichting met veel plezier.

tot meterhoge *big bags*. Omdat de beste dors- en schoonmethode per gewas kan verschillen werd aandacht gegeven aan elk individueel gewas. Na het dorsen, met de hand of met de machine, werden de zaden door het gebruik van verschillende zeven geschoond. De cursisten gaven aan de cursus zeer waardevol te vinden: het was inhoudelijk sterk met veel praktische tips en theoretische kennis en - niet onbelangrijk - een gezellige sfeer. Hebt u ook interesse om deze cursus te volgen? Stuur dan een mail naar info@prospecierara.nl of kijk op www.prospecierara.nl voor het volledige programma.

Voedsel Anders Conferentie en Zadenruilbeurs

Op vrijdag 12 en zaterdag 13 februari 2016 vindt in Wageningen de tweede Voedsel Anders conferentie plaats. In deze tweede editie denken en werken boeren, burgers, wetenschappers en maatschappelijke organisaties samen verder aan een eigentijdse, duurzame en eerlijke -voedselproductie en -consumptie, met nieuwe relaties tussen boer en consument. Op zaterdag vindt ook de jaarlijkse, vrij toegankelijke, zadenruilbeurs 'Reclaim the Seeds' plaats in het Forum gebouw. Stichting Zaadgoed zal daar net als voorgaande jaren aanwezig zijn met een stand. Meer informatie op www.voedselenders.nl of www.reclaimtheseeds.nl

Waarom Stichting Zaadgoed ?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel verdelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren. Dit doet ze onder andere door het ondersteunen van concrete verdelingsactiviteiten voor en door biologische telers en veredelaars. Daarnaast zet de stichting zich in voor het behoud van de diversiteit aan gewassen en rassen in de landbouw. Uw hulp is daarbij hard nodig. Bent u enthousiast over de doelstellingen van Stichting Zaadgoed, word dan donateur door 15 euro (of meer) over te maken op banknummer IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996 t.n.v. Stichting Zaadgoed te Zeist o.v.v. uw naam en volledige adres. Of kijk op www.zaadgoed.nl voor meer informatie.

ZAADgoed

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een set van 4 mooie ansichtkaarten ontwikkeld. Op de kaarten staan foto's van gewassen waaraan in projecten van Zaadgoed gewerkt wordt.

Uw gift is volledig aftrekbaar

Steeds meer donateurs steunen Stichting Zaadgoed voor minstens 5 jaar. Zodat ze hun gift volledig van de belasting kunnen aftrekken. Er gelden geen drempels meer als zo'n periodieke gift is vastgelegd in het formulier dat u op onze site kunt downloaden. We kunnen het formulier ook toesturen. Gewone giften zijn natuurlijk ook nog steeds aftrekbaar, maar daar gelden wel de drempels.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt 2x per jaar.
Redactie: Maaïke Raaijmakers.
Aan dit nummer werkten mee: Jasper Vink, Merle Koomans, René Groenen, Edith Lammerts van Buuren, Bert van Ruitenbeek, Romée Marchand.
Foto's: Estafette Odin, René Groenen, Louis Bolk Instituut, Stichting Zaadgoed
Vormgeving & productie: Buro Laga.
Adres: redactie en Stichting Zaadgoed: Postbus 127 3700 AC Zeist.
E-mail: info@zaadgoed.nl website: www.zaadgoed.nl
Bank: Triodosbank - IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996

Kiem Kracht

Stichting Zaadgoed
voor biologische zaadteelt
en veredeling

In dit nummer:

- Meer variatie op het land en op je bord
- Van de voorzitter
- Derde termijn Edith Lammerts van Bueren
- Geslaagde donateursdag
- Kort Nieuws

Meer variatie op het land en op je bord

Hoe betrek je de consument bij de teelt van zaadvaste groenterassen? Dat lijkt ingewikkeld, maar Estafette Odin krijgt het voor elkaar met het project Divers & Dichtbij. Stichting Zaadgoed ondersteunt dit project. Andere betrokkenen zijn o.a. het Louis Bolk Instituut en drie telers met een passie voor robuuste graan- en groenterassen. Aan projectleider Merle Koomans vragen we wat het geheim is van dit succesvolle initiatief.

Merle: "Wij zijn al langer bezig met het stimuleren van teelten met biodynamisch vermeerderd en veredeld zaadgoed. Hierover zijn we o.a. in gesprek met het Duitse zaadbedrijf Bingenheim en de tuindersgroep Kultursaat. We willen dat er over twintig jaar nog steeds wat te kiezen valt voor de consument en de telers. Het mag niet zo zijn dat enkel de grote zaadbedrijven bepalen welke rassen gebruikt worden."

Mooi uitgangspunt, maar hoe pak je dit aan? Merle: "Eerst moet je de consument wakker schudden. We laten mensen in onze winkels groenten proeven en leggen daarna een vragenlijstje voor. Smaakt het goed? Zou je dit vaker kopen? Zo krijg je een goed beeld van hun wensen. Daarna gaan we achteruit werken, de keten in, zodat we zeker weten dat er vraag zal zijn naar zo'n bijzonder groente ras dat een van onze telers straks gaat verbouwen."

Een andere slimmigheid in het project is de 'graancirkel'. Klanten konden in het voorjaar brood bestellen waarvoor het

graan nog geteeld moest worden. Ze mochten mee op excursie naar de boer en kunnen nu, maanden later, de broden afhalen in de winkel. Broden gebakken met smakvolle graanrassen die geschikt zijn voor biologische teelt in Nederland en die bijdragen aan de bodemvruchtbaarheid.

Proefvelden

Toen Estafette Odin aan telers vroeg of ze meer wilden doen met zaadvaste rassen, was er aanvankelijk weinig animo. Merle: "Voor een teler is dat een commercieel risico." Bij drie telers zijn nu proefvelden, waarop zaadvaste rassen worden vergeleken met veelgebruikte hybride rassen. Er wordt gelet op gezondheid, uniformiteit en opbrengst. Vervolgens gaat Estafette Odin met een grotere groep telers in gesprek over de meest kansrijke rassen. Zo krijgt het gebruik van zaadvaste rassen meer aandacht en komen er – geleidelijk – nieuwe producten in het winkelschap terecht.

Eén van de telers met een proefveld is René Groenen van de Groenen Hof in Brabant. Bij de rassenkeuze in de landbouw ziet

hij vaak een pragmatische houding: als een ras geld oplevert en het gewas ziet er goed uit, ach, waarom dan niet? Zelf verkiest hij het gebruik van zaadvaste rassen: "Ik vind het belangrijk dat boeren en tuinders zelf de beschikking houden over hun zaden. Met hybride rassen kan dat niet omdat je die niet kunt natelen. Landbouwgewassen wijken fundamenteel af van wilde planten. Bijvoorbeeld een wilde wortel is bitter, taai en sterk vertakt. Boeren hebben daar eeuwenlang door selectie van alles in veranderd en daar is een schat aan rassen uit voortgekomen. Helaas is een groot deel van die cultuurschat inmiddels weer verdwenen."

Voor het project Divers & Dichtbij verbouwt hij o.a. radijs, prei, knolvenkel, koolrabi en suikermaïs. Hoe presteren deze zaadvaste rassen? René: "Dat verschilt. Bij suikermaïs is de opbrengst en de uniformiteit zo'n 30 tot 40 procent minder in vergelijking tot hybriden, bij koolrabi valt het wel mee. De zaadvaste knolvenkel kan prima mee met hybride rassen. Bij de brassica's, zoals rode en witte kool, zie je weer een aanzienlijk verschil." En de smaak? René: "Zaadvaste rassen hebben vaak een karakteristiek aroma. Hybride rassen zijn meestal minder uitgesproken, omdat ze de gemiddelde consument moeten aanspreken."

Grote tuinderijen reageren niet altijd enthousiast op de zaadvaste groenterassen, omdat zij vooral kijken naar de prijs-kwaliteit verhouding. René: "We hebben hier een prima courgette ras staan met vrij veel blad aan de plant. Voor zo'n tuinder kost dat teveel tijd bij de oogst." Tuinders met directe verkoop waren juist positief. "Zij letten vooral op smaak en hebben een andere verhouding met hun klanten. Ze willen een verhaal hebben bij hun groentepakket." En wat vond de klant, die koning is? "Voor veel mensen is de Superschmelz koolrabi een openbaring. Die wijkt af, wordt een kilo zwaar en is hartstikke lekker. In Estafette-winkels is hij te koop als Superkoolrabi."

Meer informatie: www.estafette.org en www.louisbolk.org/nl/landbouw/veredeling/divers-en-dichtbij

Zaadvast versus hybride

Bij een zaadvast ras komen uit het zaad planten voort met (ongeveer) dezelfde eigenschappen als de ouders. De voortplantingscyclus kan dus eindeloos worden voortgezet, van generatie op generatie. Bij een hybride ras is dit niet het geval. Hybride rassen worden gemaakt door jarenlang ingeteelde lijnen met elkaar te kruisen. De eerste nakomelingschap (F1) combineert de goede eigenschappen van beide ouders, is uniform en geeft over het algemeen een hogere opbrengst dan een zaadvast ras. De planten van de volgende generatie (F2) zijn echter heel wisselend van uiterlijk en kwaliteit. Het zaad van een F1-hybride is daardoor niet geschikt voor nateelt door boeren.

Hoogleraar biologische veredeling start derde termijn.

Professor Edith Lammerts van Bueren is dit jaar aan haar derde termijn begonnen als buitengewoon hoogleraar biologische plantenveredeling aan de universiteit van Wageningen. Stichting Zaadgoed is een van de sponsors van deze leerstoel. Het is vrij uitzonderlijk dat een leerstoel zolang door externen gefinancierd wordt. Het laat zien dat het om een maatschappelijk belangrijk thema gaat. Biologische veredeling is ook een nieuw vakgebied in de wetenschap. Dat betekent voor de hoogleraar dat ze zelf moet uitzoeken en onderbouwen wat biologische veredeling precies inhoudt en waarin het afwijkt van de gangbare veredeling. We vroegen de professor om een van haar ontdekkingen met ons te delen.

Flexibele rassen

Edith Lammerts: "Op technisch vlak heb ik me vooral op raskenmerken gericht die tot nu toe weinig aandacht kregen van veredelaars, zoals goede beworteling en efficiënt omgaan met mest. Dat zijn complexe eigenschappen. Eigenlijk is alles wat onder de grond groeit voor veredelaars nog een black box. Het leuke is dat je begint aan zo'n onderwerp met een bepaalde verwachting of hypothese, bijvoorbeeld dat rassen meer en vooral een diepere beworteling nodig hebben. Uit het slaonderzoek dat een van mijn promovendi heeft gedaan, bleek dat het niet zo zeer gaat om meer wortels, maar om het vermogen als plant om je snel aan te passen aan droogte. We hebben dus flexibele rassen nodig. Dat is eigenlijk wel logisch; want waarom zou een plant altijd meer wortels maken als het niet nodig is, dat kost alleen maar energie. Niet alle rassen blijken overigens zo flexibel. Deze eigenschap is wel belangrijk nu het klimaat steeds onvoorspelbaarder wordt."

En wat zijn de plannen van de hoogleraar voor haar derde termijn?

Verdieping

Edith Lammerts: "Ik wil de komende drie jaar gebruiken om een verdiepingsslag te maken en om 'het eigene' van het vakgebied verder aan te scherpen. Daarnaast begeleid ik nog vijf promovendi die de komende jaren hun proefschrift af zullen ronden.

Voor veredelingsbedrijven is het van belang om te weten wat de mogelijkheden zijn om reguliere en biologische veredelingsprogramma's te integreren. Bij wat voor eigenschappen kan dat wel en waar moet je echt onder biologische teeltomstandigheden toetsen? En wat is er nodig om weerbare en flexibele rassen te maken? Dat soort vragen probeer ik te beantwoorden. Maar ook is de vraag voor de komende jaren hoe we biologische veredeling in het onderzoek en onderwijs van Wageningen Universiteit kunnen verankeren. Het moet niet van mij afhankelijk zijn."

Leven doorgeven

Onze inzet voor zaadvaste rassen en diversiteit is een ode aan het leven, met als doel het doorgeven van 'het levende' in een zo groot mogelijke natuurlijke rijkdom aan generaties na ons.

In de overtuiging van het belang van deze missie geef ik na zes jaar het voorzitterswerk van Stichting Zaadgoed door aan nieuwe krachten. Tijd voor nieuwe ideeën.

Qua bewustzijn hebben we - samen met organisaties als Bionext met hun campagne tegen octrooi op leven - voortgang geboekt. Het pleidooi voor het kwekersrecht en tegen de machtsconcentraties van multinationals in zaad en pootgoed, wordt inmiddels breed gedeeld en zelfs actief uitgedragen door onze overheid.

Maar alle inzet op bewustwording, krijgt alleen betekenis als er genoeg mensen aan de basis actief zijn om daadwerkelijk te laten zien dat het anders en beter kan. Met de zorg voor nieuwe rassen voor de biologische landbouw, het revitaliseren van oude rassen en het vieren van biodiversiteit met zoveel mogelijk deelnemers. Planters en eters. Zaadgoed is cultureel erfgoed en van iedereen!

Om tot een doorbraak te komen is nog veel werk te verrichten en mogelijk ook krachtenbundeling gewenst. Wellicht is het als het zaad in de bodem, in afwachting van het juiste moment om te kiemen. Ik zal dat proces als donateur van Stichting Zaadgoed met belangstelling blijven volgen en waar mogelijk in mijn werk voor de biodynamische landbouw en als organisator van landbouw en voedseldialogen een plek blijven geven.

Hartelijk dank voor alle steun en vertrouwen in de afgelopen jaren. Stichting Zaadgoed blijft nodig en zal onze steun ook de komende jaren goed kunnen blijven gebruiken.

Bert van Ruitenbeek

Zonnige donateursdag op de Zaderij

Op 29 augustus vond de jaarlijkse donateursdag van Stichting Zaadgoed plaats. Ruim dertig (potentiele) donateurs van Stichting Zaadgoed werden op deze zonovergoten zaterdag verwelkomd door Jan Velema op De Zaderij te Voorst. Met De Zaderij richt Jan Velema zich op nieuwe levens voor oude groente- en graanrassen.

Na een kort welkomstwoord door een bestuurslid van Stichting Zaadgoed kreeg Jan Velema het woord. In begrijpelijke taal legde hij uit wat het belang is van historische en regionale rassen en welke rol boeren en burgers kunnen spelen bij de instandhouding daarvan.

Na een korte discussie kregen we een rondleiding over de tuinderij waar onder andere veel bijzondere soorten sla en bonen te zien waren. Hoogtepunt van de dag was een demonstratie van de nieuwe dorsmachine. Deze machine wordt op het bedrijf gebruikt om grotere hoeveelheden van bijvoorbeeld granen te dorsen. Met dorsen wordt het graan uit de rijpe aar gehaald.

Ter afsluiting werd onder het genot van een hapje en sapje nagepraat. We zijn blij dat we de donateurs deze dag letterlijk en figuurlijk in het zonnetje hebben kunnen zetten.

